

Oponentský posudek vedoucího bakalářské práce Martiny Poliačkové **Július Koller a umelecký archiv**, FFUK Praha 2014

Autorka přiznává silný impulz výstavy archívu Julia Kollera v galerii Tranzit display pro rozhodnutí o zvolení tématu práce. Nesnaží se určit, zda archív J.K. je ještě či již není uměním a kdy tyto zvraty nastávají. Soustředí se na diskurzivní rámec archívu, a to na pozadí zejména zahraniční literatury, která v posledních desetiletí výrazně narostla.

Poliačková představuje archív jako teoretický konstrukt: je to jak místo, tak instituce, pro autorku pak nejvíce gramatika a model, či jak jinde píše, struktura nebo organizační princip. Zatímco archív obecně je spojen s mocenskými strukturami, archív Kollera považuje autorka za subjektivní pohled na vybrané dokumenty. Není sběr a archivace řady faktů a jevů socialistické společnosti včetně nejbanálnějších fotografií a hesel rovněž symbolickým zmocněním se dominantní rétoriky řeči a kódu vizuální kultury? Můžeme se ptát, jak dochází k vytěsnění moci z Kollerova archívu: nepřesouvá se tato „moc“ do jiných pater, v našem případě do světa privátního, kde jsou „analyzovány“ komunikační a umělecké strategie socialismu? Je otázkou, zda to není zdůraznění jiné moci (individuální, osobní) nad archívem (světem, textem), které se projevuje v Kollerově archívu. Jsem –li schopen získat takový „vzorek“ dokumentů, navíc bizarně institucionalizovaný (viz. Kollerův soubor Bratislava diplomy), je to důkaz mého „ovládnutí“ reality, byť nepůsobím z pozice silné instituce, ale spíše jakési para-instituce, jakým byla Kollerova UFO Galerie – Galerie Gank. Již v souvislosti s prezentací Kollerova archívu v galerii Tranzitdisplay se objevily hlasy, že motiv mocenské manipulace v tomto případě přechází z autora na kurátora, který může manipulovat a vytahovat konkrétní dokumenty, neboť záleží na souvislostech a kontextu „vytažených“ prvků. Výběr vytváří kontext a smysl.

Umělecký archív je pro autorku intencionálně budovaný archív umělce, související se sběratelstvím a hromaděním. Autorka si prostřednictvím Kollera klade otázku, jaké jsou možnosti práce s archívem. Co znamená pro umělce, ale také pro badatele na 200 krabic různorodého materiálu? Koller si lepil výstřižky na papír. Poliačková se neptá, co to znamená pro status vlastního archívu, ačkoliv je to zcela zřejmá intencionální estetická („adjustace“ výstřižku) praktika, nehledě na občasná razítkování některých dokumentů. Estetizující „obrazové“ rámování je zdůrazněno i názvy, jakkoliv subverzivními, jako Anti-grafiky, Antigrafioobrazy, Antiobrazy. V práci se ovšem nedočteme, jak si tuto sice subverzivní, ale přesto na svět umění vázanou strategii vysvětlit. Proč se výstřižek u Kollera stává adjustovaným artefaktem? Je to snaha potvrdit jeho hodnotu jako izolované věci? Autorka zásadně nerozlišuje u Kollera, co je čistě umělecké a co archívni. Klade důraz na celek (s. 10), což má za výsledek, že nevysvětlí důvod Kollerovy estetizace některých dokumentů, ale na druhé straně neulpívá na jednotlivostech.

Kdy je Koller archivář a kdy konceptualista? Kdy je neoficiální umělec a kdy oficiální? Koller pro Dílo prodával obrazy, ale nebyl ani reprezentantem socialistického, ani disidentského umění. Jeho operace jak s oficiální sférou (a kýčem), tak i s konceptualismem, je součástí pojetí umění jako konceptuální hry. Jejím základem je neustálé pochybování o

všem, skepse, a ironicko-absurdní odstup. Tento princip Kollerovy mentality postřehla autorka velmi přesně.

Autorka práci dobře promyslela, zaměřila se na diskurzivní a sebe-historické aspekty archívu, a ukazuje na specifičnost právě Kollerova archívu. Není totiž archív jako archív. Ukázala, jak je Kollerův archív součástí vytváření jakýchsi para-institucí, jak se odpad archivačních praktik stává jakýmsi „výtvarným polotovarem“, a jak specifickou roli v Kollerově archívu hrají výpisky.

Promyšlenou konstrukci práce včetně inteligentně dosazeného mezinárodního kontextu sebe-historizace a institucionální kritiky (IRWIN) narušuje nepřilíš pečlivá kontrola textu s řadu překlepů, někdy i s fragmenty vět („Jeho tvorba, ironická...“ s.15, nedokončená věta?, první věta na s. 21 nedává smysl apod.).

Celkově ovšem, jak vyplývá z výše napsaného, považuji bakalářskou práci Martiny Poliačikové za velmi kvalitní a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 6. 9. 2014

Prof. Vojtěch Lahoda